

DE KUNST VAN HET VERDWIJNEN

RIK VAN DAELE

Ik bespiedde hem in de late, stille avond bij een ondergaande zon, de avond voor de midzomernacht. Het was warm en nog licht, al na tien. Hij liep behoedzaam tussen het nog groene, gemaaide gras, beneden de dijk van de rivier, ergens in het 'soete lant'. Hoe dicht ik kwam – heel behoedzaam om hem niet te storen – hoe zekerder ik was dat het rosse beest in de weide op slechts enkele tientallen meter van mij verwijderd onder de rivierdijk een vos was. Wandelaar en vos liepen in dezelfde richting, waardoor ik hem ongemerkt kon observeren. Voor het eerst in mijn leven kon ik een prachtig exemplaar minutenlang volgen. Het moment dat we elkaar in de ogen keken, was de betovering voorbij. Pijlsnel schoot de rosse als een schicht door het gras naar de weidekant, waar hij in het hoge riet nabij een kleine beek verdween. Vossen observeren als uiterste geluk.

In dit jaarboek blijft de vos ons boeien: zijn aanwezigheid, maar ook vaak afwezigheid. Reynaert is immers een meester in het verdwijnen. In het iconografische deel van dit jaarboek verschijnt en verdwijnt hij in het beeldend werk van ROA en in dat van Walt d'Aquavilia, waar hij zich als vrouw heeft vermomd. ROA liet vaak krachtige vossentekeningen verschijnen in een tussenwereld waar de mens het terrein heeft verlaten en overgelaten aan insecten en kleine aaseters, maar ook aan grotere beesten. Deze streetartist creëerde een ondertussen verdwenen Reynaert in het prestigieuze Flanders House in New York. Binnenkort verovert de vos Bristol en Oxford in een ambitieus project dat de Nederlands-Britse betrekkingen illustreert en luistert naar de naam North Sea Crossings. De vos zal dus ook na de brexit probleemloos het Kanaal oversteken. De vos loopt ook als een rode draad door *Dit is mijn hof*, het gelauwerde boek van Chris de Stoop, dat zich afspeelt in het land waar wellicht de Kriekeputte was te situeren. In dat Land van Reynaert staan reeds 65 jaar een aantal Reynaertbanken, waarvan recent de oorspronkelijke schetsen van Romain Goeters opdoken en voortaan in het Stadsarchief Lokeren bewaard worden. Langs de Reynaertroute ontwierp Abdon van Bogaert zijn eigen iconografische, Verrebroekse Reynaertverhaal en lieten Rossekoppen zich fotograferen in Lochristi. In het tijdens de Tuindagen 2018 gepresenteerde vossen-

gedicht van de Oost-Vlaams plattelandsdichter Paul Demets is de rosse vos als een schim aanwezig. De vos was slechts bescheiden zichtbaar in het oeuvre van de betreurde Leidse mediëvist Paul Verhuyck. Yvan de Maesschalck brengt een passend eerbetoon aan deze eminente Tiecelijnmedewerker.

De vossenstaart speelt een opvallende rol in de Zuid-Nederlandse schilderkunst in de tweede helft van de zestiende eeuw in het werk van Jan Pieter Breugel de Oude en Maarten van Cleve. Niels Schalley van de Phoebus Foundation heeft zich erover gebogen. En ook vandaag speelt de vos in de iconografie een prominente rol. Dit wordt bewezen in de vele hertalingen in vele talen, zoals in het bejubelde boek van Koos Meinderts, prachtig geïllustreerd door twintig verschillende Nederlandse en een Vlaamse kunstenaar. Terwijl Meinderts in het Noorden *De Wereld Draait Door* veroverde (wat resulteerde in hoge verkoopcijfers), werd de Vlaamse luister-*Reynaert* van Het Geluidshuis het meest verkochte jeugdboek van de Antwerpse boekenbeurs in 2018. En ook de Reineke-traditie leeft voort, zoals Paul Wackers kundig analyseert. Het Reynaertverhaal is een certitude in onze literaire canon.

Wie Reynaert de vos precies is, blijft onderwerp van studie en interpretatie. Benjamin van Tourhout opent deze 32ste jaargang met de vraag of de vos een monsterlijke held dan wel een engelachtige schurk is. Of is hij een hybride held?

Dit jaarboek gaat zoals zijn voorgangers breder dan de matière renardienne. Wilt Idema (Harvard) vertaalde een Chinese tekst over een wolf en zijn Leidse collega Paul J. Smith bespreekt de fabel van de raaf en de schorpioen. Leidenaar Hans Rijns presenteerde op het 23ste congres van de International Reynard Society (IRS) in Praag een tekst over de rol van het woud in de Reynaert- en fabelstof. Hij brengt in het afsluitende deel, waar u ook de jaarlijkse kroniek vindt, een verslag van deze tweejaarlijkse hoogmis van de academische Reynaertstudie. In 2021 komt de IRS voor het eerst sinds het allereerste congres in Leuven (1975) naar Vlaanderen en is Antwerpen de gaststad. In datzelfde jaar zal dit jaarboek een andere, minder volumineuze invulling krijgen. *Tiecelijn* is nog niet uitgezongen, de vossenjacht nog steeds niet gesloten.